

УДК 327

ПОЛІТИЧНЕ В ГЛОБАЛІСТСЬКОМУ ДИСКУРСІ

Вербицька Г.А.

Київський національний університет культури і мистецтв

Упродовж ХХ ст. політична наука розширила сфери досліджень. До кола досліджень цієї складної, динамічної науки увійшли: зацікавлені групи та політичні рухи; політичні системи, політичні інститути та процеси; політична діяльність, політична поведінка та політична культура; громадська думка й засоби масової інформації в політичному процесі; політичне лідерство та еліти; корпоративізм і неокорпоративізм; політичні ідеології, історія. Однак, наукова рефлексія французького соціолога П. Бурдьє пов'язана з визнанням парадоксальності цього процесу, утримується від відповідей на питання про сутність політики та політичних по суті процесів і явищ в контексті того, що немає сумнівів в тому, що поряд в складі соціального життя, політичний вимір визначає і систему управління суспільством, і перспективи його розвитку, і стан кожної особистості. Вже в силу цього необхідно розібратися з тим, що таке: витоки та динаміка «політичного» в теоретичному дискурсі; політогемність циклічних подій суспільства.

Ключові слова: політична епоха, парадигма, політика, суспільство, держава, політична влада, античність.

Постановка проблеми. З самого початку аналізу зауважимо, що розглядаємо глобалізацію в історіологічній парадигмі як об'єктивно зумовлений соціальний циклічний процес у вимірі сфери політичного життя. Наша концепція будується на ідеї дослідника В.І. Пантіна [Пантин В.І.], про те, що рефлексія політичного в соціальному житті йде в мережі циклів глобалізації. Причому встановлені цикли в цілому відповідають трьом важливим періодам світової історії – Античність, Середньовіччя, Новий час. В ході кожного з трьох циклів «в епохи, відповідні хвилям диференціації, світ стрімко роз-

ширюється», а в результаті геополітичних революцій радикально змінюється світовий порядок: Велика грецька колонізація (VIII–VI ст. до н.е.), Велике переселення народів (III–VI ст. н. е.), Великі географічні відкриття (XV–XVI ст.). В кінці кожної хвилі диференціації спостерігається утворення великої імперії: держави Олександра Македонського в першому циклі, Арабського халіфату у другому й Британської імперії в третьому циклі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичну рефлексію політичного епохи Античності склали ідеї Платона та Аристотеля. Вони

концептуалізували державу в ідеалі «досконалої форми життя». Ці мудреці вважали, що такий державі всі недоліки і вади будуть подолані. Платон вважав, що управляти державою повинні тільки філософи-правителі з вищими здібностями. Практичне втілення модельованих Платоном елітарних здібностей до концептуалізації проявилися у його учня Аристотеля. А лідерські якості – в учня Аристотеля – Олександра Македонського. Елітизм останнього був породжений новою мірою і впливом кініків. Це помітно в його прагненні очистити всю землю від диких народів і перетворити на Елладу весь світ. Тут проявляється парадоксальність античної етнофілософії і протистояння двох ідей: (1) про ідейну рівність людей; (2) про їх природну нерівність. Обидві ідеї лежать в площині співвідношення різних культурних рівнів – еллінів (рівних по культурі) і варварів (неосвічених і тому нижчих в ієрархії). Ідея елітоциду (тобто знищення еліти) була розвинена Платоном в його діалозі «Тімей» у знаменитій легенді про Атлантиду. Тут розгорнуто теорію культурного занепаду внаслідок елітоциду. Так пояснюються численні історичні події: зростаюча роль міста у прогресі і регресі цивілізації; вплив природного та ресурсного фактору люди періодично гинуть від страшних катастроф, перш за все, потопів). Аристотель вперше сформулював розуміння держави як договору вільних громадян, наділених правами, ідею змішаної форми держави, зв'язок форм держави з соціальним становищем громадян. Аристотель вперше проводить відмінності в політичних цілях держави, аналізує зв'язок політики і моральності (чесноти), як і Платоном розглядає управлінські функції державної влади. Так виникає синтез знання з системою управління ейдосів, що було характерно й китайської політичної культури, а пізніше використано арабськими вченими. Це поняття створює певну езотеричність політики («politica hermetica»). Вона полягає не в закритості її від непосвячених, вона – в тих мотивах, в яких політик артикулює свої прагнення влади.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Зважаючи на достатньо широке вивчення згаданого питання, необхідно відзначити, що вивчення динаміки розвитку політики як науки та її впливу на різні сфери діяльності суспільства потребує більш детального опрацювання та аналізу, оскільки вплив політичної науки став активно чинити вплив на науковий світогляд ще на початку минулого століття і подібні процеси є актуальними і нині. Саме тому в основу даного дослідження покладено вплив «політичного» на формування і розвиток глобальних процесів сучасності.

Мета статті – викласти досліджені результати впливу політичних процесів і явищ на розвиток новітніх глобалізаційних процесів в контексті його ретроспективного розвитку.

Виклад основного матеріалу. Конфуцій поділяв суспільство на «шляхетних мужів» і «низьких людей» за їх ставленням до моралі. Проте він вказував простим людям шлях до вищої позиції в політичній ієрархії через сумлінне навчання, вдосконалення (Конфуцій, 2001).

Теоретичну рефлексію політичного епохи Арабських халіфатів проблеми розвитку сус-

пільства надихнули на творчість арабського вченого XIV в. Ібн Халдуна. Одним з перших він запропонував постулат про здатність групи до колективної дії у формі «асабійя» та її політичних циклів. Теорія Ібн Халдуна була розроблена в умовах Магрибу, де: 1) живуть люди «Пустелі» і люди «Міста»; 2) для людей «Пустелі» характерні малі політичні утворення (рід, плем'я і т.п.); 3) люди «Міста» організовані в держави й імперії; 4) людина не може жити поза групою; 5) громадський стиль життя полегшує захист, придбання різних ремісничих і технічних навичок та інтелектуальної комунікації; 6) різні групи (Асабія) мають різні здібності для спільних дій; 7) Асабія пов'язана зі здібностями групи самоорганізовуватися, жертвувати індивідуальними перевагами заради загального блага; 8) Асаба дає «здатність захищати себе, чинити опір і пред'являти свої вимоги»; 9) Сильна Асаба дає групі перевагу над іншими групами 10) Асабія є результатом «соціальної комунікації, дружніх зв'язків, тривалих знайомств та товариських відносин»; 11) освіта є соціальний капітал (Ibn Khaldūn, 1958). Арабський мислитель вважав, що тип суспільства є ключем до розуміння економічних циклів еволюції еліти, чому Асабія зростає або зменшується: 1) життя людей «Пустелі» з її постійною боротьбою за виживання і, отже, потребою співробітництва створює умови для росту асабії; 2) «міське» суспільство контролює безліч людей і, в тому числі, робочу силу; 3) певна частка останньої може бути зайнята в сфері послуг або виробництві предметів розкоші; 4) розвиток тяги до розкоші порушує міру споживання ресурсів, несе небезпеку виродження; 5) правляча династія а, отже, держава стають жертвами тенденції до розкоші; 6) процвітання сприяє зростанню населення, змушує еліту гнобити народ, що, в кінцевому рахунку, викликає крах держави; 7) Асабія зростає і підтримується на високому рівні в малих суспільствах, де здатність до комунікації, колективної дії використання ресурсів – ключ до виживання; 8) такі суспільства споживають ресурси в міру необхідності, тому Асабія не підлягає негативній дії розкоші; 9) племена «Пустелі» з високою Асабією перемагають цивілізованих «городян з низькою Асабією і засновують правлячу династію; 10) в умовах «міського» життя Асабія неминуче знижується; 11) приблизно через чотири покоління вона стає настільки низькою, що держава руйнується в результаті внутрішніх конфліктів і завойовується новими племенами «Пустелі». В цьому полягає суть моделі круговороту еліти Ібн Хальдуна. До теперішнього часу ідеї середньовічного мислителя актуальні, оскільки розкривають об'єктивні закони еволюції еліти.

Домініканський чернець Фома Аквінський (Аквінат) вважав, що головною метою держави є турбота про «загальне благо», тобто забезпечення умов для гідного життя, збереження громадянського миру. Одним з його обов'язкових, об'єктивних властивостей є закріплення нерівності, відносин панування і підпорядкування в суспільстві. Такий порядок Ф. Аквінський вважав священним і непорушним, оскільки заведений Богом. Мабуть, вперше в історії Ф. Аквінський крім божественної суті політичної влади вивів її

людський елемент, тобто її залежність від особистих якостей правителя і його оточення, моральності, професіоналізму і т.д. Третій елемент держави по Ф. Аквінський – це використання органів влади, яке може бути позбавлене божественності. Фактично він обгрунтував двоїстий характер політики і влади.

Результатом Тридцятилітньої війни стало утвердження «вестфальської державності в так званій Аугсбургській формулі, що пов'язувала владу, територію і віру воедино. Англійська революція середини XVII ст., від якої Гоббс був змушений ховатися у Франції, розкрила реальність політичного. Томас Гоббс починає стверджувати, що сакральність віднині виникає в самій державі і абсолютна державна влада справа людської угоди. Політична теорія Гоббса, викладена у праці «Левіафан», базується на діалектиці колективного, суспільно-державного і індивідуально-особистісного. За словами німецького правознавця й політичного теоретика К. Шмітта, «Левіафан» прославивши Гоббса, одночасно вселив підозру до нього [3, с. 107]. Біблійний Левіафан «кинув тінь на його твір і аргументацію силовим полем цього символу» [4, с. 236]. В античній політичній думці центральним поняттям для опису різних видів людських спільнот зазвичай використовувалося поняття поліса (грец. Πόλις, лат. Civitas), який висловив ідею суверенної громади громадян, організованої за допомогою спеціальних правил і установ. У політичній філософії раннього Нового часу переважало поняття *communitas*, яке означало організоване співтовариство людей, наприклад, стан або корпорацію. Сукупність таких юридично оформлених станів і корпорацій входили в структуру королівства, *regnum*. Отже, *поліс* був природним для древніх греків; *communitas* і *regnum* – природними для середньовічних європейців. А ось для сучасників і нащадків Гоббса, природним є бездержавний стан «війни всіх проти всіх». Людині було необхідно зайнятися протиприродним – політичним як цілеспрямованим і колективним забезпеченням свого виживання. Будучи природним чином приватними особами, вони були змушені виступити в штучному для них вигляді громадян і об'єднатися в «політичне тіло» могутнього Левіафана-держави.

Видатний італійський політичний мислитель Нікколо Макіавеллі вперше докладно поставив питання про роль цілей та засобів досягнення мети в політиці як одну з корінних проблем політичного життя. У своїх творах Макіавеллі доводив, що моральна відповідальність в меті, а не в коштах. На відміну від своїх попередників, Н. Макіавеллі писав не про ідеальну політику (тобто таку, якою хотілося б бачити), а про безпосередні політичні дії.

В період Просвітництва ідеї Макіавеллі розглянув в праці «Антимакіавеллі, чи критичні роздуми про «Государя» Макіавеллі» король Пруссії Фрідріх II [14]. Робота над твором розпочалася під час різкого повороту в житті Фрідріха – між його бунтарською юністю і прийняттям пруської корони. Фрідріх критикує твір Макіавеллі в основному з позицій моралі. Він вважає, що Макіавеллі ставиться до управління державою упереджено, не об'єктивно. На думку Фрідріха, Макіавеллі занадто переймається інтригами, забуваючи про

те, якої шкоди вони приносять державі, і звеличує у своєму творі великих лиходіїв, замовчуючи при цьому про негативні сторони їх правління.

Дослідник Дік Морріс [Дик Морріс. Новий государь. Новая версия Макиавелли для двадцать первого века] в книзі «Новий государь. Новая версия Макиавелли для двадцать первого столетия» вийшла в 1999 р. Природно, вона несе на собі відбиток нещадної боротьби, що розгорнулася в американському істеблішменті в зв'язку зі спробами оголосити імпичмент Біллу Клінтону. Очевидно, саме цим пояснюється песимістична оцінка поточного політичного моменту: стати президентом і управляти країною тепер набагато важче, ніж будь-коли в минулому. Агресивність засобів масової інформації та практична відмова від етичних норм у політичній боротьбі призвели до того, що чесна перемога на виборах і успішне виконання обов'язків після обрання стали справою майже неможливою. Дік Морріс переконаний: фундаментальна парадигма американському політичному житті – перехід від представницької, закладеної Медісоном демократії до прямої, джефферсоніанської. В певній мірі автор видає бажане за дійсне. Більш того, говорячи про бюрократичний опір будь-яким починанням президента, Морріс стверджує, що по-справжньому впоратися з цією проблемою можна лише шляхом одноосібного прийняття рішень. Морріс зауважує також, що реальна оцінка особистості президента залежить від проведеного ним зовнішньополітичного курсу. Саме в сфері зовнішньої політики проявляються такі якості лідера, як жорсткість, співчуття, мужність і винахідливість. Як показує історія, в цій області частіше, ніж в будь-якій іншій, президенти або зміцнюють свій авторитет, або втрачають його. Великий інтерес представляють зауваження Діка Морріса по делікатних питаннях «внутрішньої кухні» політики. Це контроль над апаратом Білого дому, міністрами, відносини з першою леді, а також роль «батька нації». Сучасний електорат вимагає змін і не визнає невдач. Виборний глава держави повинен постійно пам'ятати про те, що якщо він нічого не змінить і не виконає свої передвиборчі обіцянки, то, швидше за все, втратить місце. Для того щоб просувати реформи і слідувати наміченим курсом, долаючи бюрократичні, юридичні, процедурні, політичні та фінансові перешкоди, потрібно мати мало не надлюдську енергію. Але це – головний виклик, що стоїть перед будь-якою обраною посадовою особою.

Аналізуючи хворобливий, але встає перед кожним президентом питання про відносини з власною партією, Дік Морріс пише: «Якщо кандидат незалежно від своєї партійної приналежності хоче перемогти на виборах і успішно правити, він повинен вжити заходів до того, щоб не стати заручником екстремістів і ідейних діячів зі свого ж власного табору. Йому необхідно переступити через партійні бар'єри і звертатися до незалежних експертів» [6, с. 83].

Француз – нобілевець М. Алле (Allais Maurice, 2006) концептуалізував таку діяльність як процес задоволення практично необмежених потреб людей при обмежених ресурсах та наявності бажаного абсолютного рівня безпеки від ризиків. Роль політика в парадигмі М. Але полягає не в уста-

новленні цілей суспільства, а у визначенні сумісності цілей гравців політики та суб'єктів господарювання і наявності ресурсної забезпеченості.

Німецький юрист і філософ XX століття Карл Шмітт вважав, що політичні дії і мотиви, можна звести до розрізнення друга і ворога [11, с. 97]. Це розрізнення, на його думку, дає діфініцію поняття «політичного» і визначає критерій, за яким це «політичне» можна спочатку виокремити, а потім досліджувати. Далі розкриваючи суть поняття політичного, Карл Шмітт писав, що будь-яка релігійна, моральна, економічна, етнічна чи інша протилежність перетворюється на протиположну політичну, якщо вона досить сильна для того, щоб ефективно розділяти людей на групи друзів і ворогів. «Політичне укладено не в самій боротьбі, яка знову-таки має свої власні технічні, психологічні та військові закони, але, – як визначено філософом, – в обумовленому цією реальною можливістю поведінки, в якому пізнання визначається нею власної ситуації і в завданні правильно розрізнити друга і ворога» [11, с. 104]. Таким чином, К. Шмітт визначає поняття політичного через поділ як окремих індивідуумів, так і будь-якої соціальної групи або суспільства в цілому на друзів і ворогів.

Разом з тим, далеко не завжди відносини в суспільстві, в тому числі і політичні, носять антагоністичний, непримиренний характер. Тобто, далеко не завжди в політиці можна виділити аналізувану К. Шміттом зв'язку «друг-ворог». Швидше, навпаки, в сучасній політиці зусилля більшою мірою спрямовуються на пошук компромісів, спільних інтересів, об'єднуючих ідей. У цьому, як видається, полягає слабе місце в концепції «політичного» К. Шмітта.

Дискурс таких теоретиків «політичного» як Х. Арндт, М. Діц, М. Джей, Ш. Муфт, Т.О. Олексієвої, Ж. Рансер, Ю. Хабермаса, К. Шмітта, Е. Філіпса відбувається в рамках дисенсусної та консенсусної моделей демократії. Проблема політичної онтології присвячено роботи теоретиків Дж. Баталер, Ж. Деррида, Т. Мітчел, Р. Рорти, Ю. Хабермас, М. Фуко. Основне проблематика в цій парадигмі стосується трактування можливостей політики. Увага теоретиків дисенсусної моделі демократії Шмітта, Рансера зосереджено на контексті подій, коли здійснення політики може бути «неможливим» заняттям. Таким чином формується уявлення про суб'єкт політичних відносин як про актора здатного приймати надзвичайні рішення. Особливістю агоністичної моделі Ш. Муффа полягає в уникненні крайнощів в протистояннях.

Французький структуралізм М. Фуко (Michel Foucault) вважав, що в політичній сфері життя влада не виступає сутністю, вона – просто об'єктивна реальність з певними субстанціональними рисами. Цей концепту виключає будь-яку задалегідь визначену, фіксовану структуру політичної влади з об'єктом володіння, капіталом, відтворенням і керованим ресурсом. Тому влада – це відношення (але не володіння), що передбачає її мінливість і нестійкість. З цього приводу М. Фуко писав, що «...влада не є щось, що купується, виринається або ділиться, щось таке, що утримують або упускають; влада здійснюється з незліченних точок і в грі рухомих відносин не-

рівності» [9, с. 191-192]. М. Фуко в дослідженні «Слова та речі» [17] захищає структуралістську позицію, в якій людина – це соціальна конструкція. Фуко поділяє погляди Леві-Стросса про те, що реальність в самій своїй основі представлена структурами і критикує теорії, які віддають пріоритет розуміння людини в якості автономного індивіда. Фуко концептуалізує «археологією гуманітарних наук» в формі основних структурних зв'язків. Детермінуючі структури (епістемі (episteme)), яка визначає і мислення, і дії, властиві цій епісі.

Дослідник Річард Рорти виступає прихильником відкритого і освіченого ліберального суспільства, а не директив ранніх або пізніх постмодерністів [13]. Р. Рорі вважає, що у політиці необхідно бути лібералом, а не прихильником радикальної критики, заснованої на змішаннях філософії життя з політикою. Тому він вважає вчених як Ніцше, Хайдеггера, деконструктивістів Деррида і Фуко своїми опонентами.

Цікавий підхід до визначення сутності політичного запропонував сучасний французький філософ Ж. Рансер. Він визначає політичне як «...зустріч двох гетерогенних процесів. Перший – це процес управління. Він складається в організації зборів людей в співтовариство і консенсус між ними на основі ієрархічного розподілу місць і функцій. Другий процес пов'язаний з рівністю» [8, с. 99]. Ж. Рансер перший процес умовно називає поліцією, а другий – емансипацією. Таким чином, політичне є «... сцена, на якій верифікація рівності повинна прийняти форму розбору несправедливості. Тобто, у політики немає початку, вона архаїчна в строгому сенсі слова» [8, с. 100]. Ж. Рансер пояснює нинішній глухий кут сучасної політичної рефлексії ототожненням політики з проявом характерних рис якогось співтовариства. Одночасним він зазначає, що єдиною політичною універсалиєю є рівність, яку, тим не менше, щоразу слід припускати, верифікувати і доводити. Такі міркування Ж. Рансер дозволяють сформулювати два важливі базові моменти для розуміння сутності «політичної»: 1. «Політичне» не міститься ні в людині, ні в громадянина. Це властивість і / або якість соціуму; 2. «Політичне» є одночасно дією по зменшенню хаосу в цьому суспільстві за рахунок організації та управління і одночасно з цим – нарощування хаосу за рахунок боротьби з нерівністю [8, с. 102].

Дослідник Мартін Джей виділяє ряд версій політичного: (1) політичне як війна (антагонізм); (2) дипломатія (агонізм), приватна угода, пакти чи контракти, укладені на основі довіри й взаємної вигоди (контракціонізм); (3) патріархальна сім'я чи корабель, що має потребу в капітані (платонізм); (4) релігійна жертвеність в боротьбі за суспільне благо (республіканізм); (5) політичне як естетичне. М. Джей вважає, що для представників контракціонізму політика починається з угоди, досягнутої в процесі комунікації. Така модель має дві форми рефлексії: класичний (Т. Гоббс, Дж. Локк, І. Кант, Ж.-Ж. Руссо) й неklasичну Дж. Роулз, Р. Дворкін). Спільним у варіантах теорії суспільного договору є твердження про існування особливої етики західних суспільств, створеної на основі морального принципу «для всіх», що має певну юридичну силу.

Політичне як правління мудрих розвиває класичну античну політичну традицію і розглядає людей в якості політичних, іманентно комунітарних особистостей. Анти-платоновський ідеал представляє політичне як республіканізм і можливість для будь-якого громадянина управляти державою. Крім того, ще існує відома метафора корабля, запропонована Гельвецієм. Він стверджував, що коли корабель зупинено у відкритому морі природними явищами, то голос голоду змушує робити вибір тих, хто буде з'їдений. Ю. Хабермас в своїй концепції деліберативної демократії в певній мірі спирається саме на цю версію політичного й проголошує що, тільки колективна воля, консолідована аргументами суверена, може бути законною. Політичне як естетичне виступає в формі конструювання політики як витвору мистецтва й рефлексії у формальних поняттях прекрасного чи негарного. Символом політичного як естетичного для Лорана Танда виступив вибух бомби, здійснений Огюстом Вальяном у французькій Палаті представників у 1883 г. Поет-символіста Танд тоді вигукнув про те, що «означають» жертви перед красою цього жесту. М. Джей вважає, що ознаки цього феномену проявилися в ряді фактів соціального життя: в барочному спектаклі абсолютних монархій Нового часу в Європі, подіях 11 вересня в Нью-Йорці. Саме тому Гі де Бор в «Суспільстві спектаклю», Жак Ранс'єр в «Поділі почуттєвого. Естетика в політиці», Ф. Анкерсміт в «Естетичній політиці» прийшли до висновку про те, що театр та політика є візуальними практиками, що здійснюються на публіці.

Арендівське поняття політичного включає дискусію між вільними і рівноправними учасниками. Для Ханни Аренд (Hannah Arendt) мета дискусії полягає в роз'ясненні та перевірці уявлень і думок, подолання розходження між істиною і думкою, бій між істиною (aletheia) і думкою (doxa). Як це проявилось в свій час в боротьбі Платона проти софістів. Можна сказати, що в цьому конфлікті Х. Аренд, не займаючи софістичні позиції, захищає доxa політики проти aletheia філософії. Вона підкреслює, що індивіди самі по собі «не володіють» думками. Вони формують обґрунтовані думки, коли їх приватні точки зору і

ідеї проходять випробування в ході справжнього зіткнення різних точок зору. У таких дискусіях ми можемо переглядати наші концепції в світлі кращих аргументів. Тільки так ми можемо навчитися розглядати ситуацію з різних сторін і сформулювати про неї репрезентативне думку. Слідом за Аристотелем, Х. Аренд підкреслює, що політика передбачає особливу форму мудрості (фронезис, phronesis), тобто практичну проникливість, яка завжди виявляється при оцінюванні конкретної ситуації або випадку. Теоретичне збагнення, отже, ніколи не зможе замінити політичну мудрість. Хоча Хабермас і не проводить різкого розмежування теоретичного і практичного дискурсу, як це робить Х. Аренд, але обидва вони згодні в тому, що політична дискусія повинна бути відкрита для раціональних аргументів, для переконання, а не тільки для софістичного мовлення.

Висновки і пропозиції. Таким чином, вона виступає сучасним виразником елітарної представницької демократії, при якій політично активні лише деякі. Вона різко критикує відсталу парламентську систему з її грою політичних партій. Х. Аренд володіє свого роду романтичним баченням політики: політика повинна стати полем спілкування (communicative battleground), на якому громадяни шукають честі і визнання і яке стає ареною для самореалізації кожного індивіда. Це бачення найкраще може бути охарактеризоване як демократія самореалізації (self-realization democracy), при якій політика в основному естетизується і зводиться до вираження активності. Для Х. Аренд справжня (автентична) політика подібна до великого мистецтва театру. З такої точки зору, зникає не тільки «повсякденна політика», але і та обставина, що політичні дії змушені приймати рішення в умовах браку часу, вступати в компроміси, враховувати стратегічні міркування і т.д. Не завжди ясно, що Х. Аренд розуміє під предметом політики і політичними проблемами. У багатьох контекстах вона проводить різку межу між «соціальним» і «політичним» і наполягає на виключенні соціальних питань з політики. «Ніщо... не було б більш застарілим, ніж спроба звільнити політичними засобами людство від злиднів, ніщо не могло б бути більш марним або більш небезпечним» [15, р. 110].

Список літератури:

1. Бурдье П. Социология политики: Пер. с фр. / Сост., общ. ред. и предисл. Н. А. Шматко / – М.: Socio-Logos, 1993. – 336 с.
2. Вебер М. Избранные произведения. – М.: Мысль, 1990. – 672 с.
3. Гоббс Т. Сочинения: В 2-х т. – М.: Мысль, – 1989. – Т. 1. – 622 с.
4. Гоббс Т. Сочинения: В 2-х т. – М.: Мысль, – 1991. – Т. 2. – 731 с.
5. Макиавелли Н. Флорентійські хроніки. Державець. Переклад з італійської Анатоль Перепадя. – Київ, «Основи», 1998. – 492 с.
6. Моррис Дик. Новый государь. Новая версия Макиавелли для двадцать первого века / Дик Моррис. – М.: Никколо М, 2003. – 224 с.
7. Пантин В. И. Циклы и волны глобальной истории. Глобализация в историческом измерении. – М.: 2003. – 276 с.
8. Ранс'єр Жак На краю политического / Пер. с франц. Б. М. Скуратова. – М.: Праксис, 2006. – 240 с.
9. Фуко М. Воляк истине: по ту сторону знания, власти и сексуальности. Работы разных лет / М. Фуко. – М.: Касталь, 1996. – 448 с.
10. Шмитт К. Политическая теология / Пер. с немецкого, заключит. статья и составление А. Филиппова. – М.: Канон-пресс-Ц, 2000. – 336 с.
11. Шмитт К. Понятие политического // Вопросы социологии. – 1992. – № 1. – С. 35–67.
12. Шмитт К. Левиафан в учении о государстве Томаса Гоббса: смысл и фиаско одного политического символа: Пер. с нем. – СПб.: Владимир Даль, – 2006. – 300 с.
13. Рору Р. Случайность, ирония и солидарность / Рору. Перевод И. Хестановой и Р. Хестанова. – М., 1996.

14. Anti-Machiavel, ou Essai de critique sur le Prince de Machiavel [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k940196>
15. Arendt H. On Revolution / H. Arendt. – New York: The Viking Press, 1963. – 543 p.
16. Jullien F. Traité de l'efficacité, Paris, Grasset, 1996. – 240 p.
17. Foucault Michel. Les mots et les choses: une archéologie des sciences humaines. – Paris: Gallimard, coll., 1966. – 405 p. «Bibliothèque des sciences humaines».

Вербицкая А.А.

Киевский национальный университет культуры и искусств

ПОЛИТИЧЕСКОЕ В ГЛОБАЛИСТСКОМ ДИСКУРСЕ

Аннотация

В течение XX в. политическая наука расширила сферы исследований. В круг исследований этой сложной, динамичной науки вошли: заинтересованные группы и политические движения; политические системы, политические институты и процессы; политическая деятельность, политическое поведение и политическая культура; общественное мнение и средства массовой информации в политическом процессе; политическое лидерство и элиты; корпоративизм и неокорпоративизм; политические идеологии, история. Однако, научная рефлексия французского социолога П. Бурдьё связана с признанием парадоксальности этого процесса, воздерживается от ответов на вопросы о сущности политики и политических по сути процессов и явлений в контексте того, что нет сомнений в том, что рядом в составе социальной жизни, политическое измерение определяет и систему управления обществом и перспективы его развития, и состояние каждой личности. Уже в силу этого необходимо разобраться с тем, что такое: истоки и динамика «политического» в теоретическом дискурсе; политогемность циклических событий общества.

Ключевые слова: политическая эпоха, парадигма, политика, общество, государство, политическая власть, античность.

Verbytska H.A.

Kyiv National University of Culture and Arts

A GLOBALIST POLITICAL DISCOURSE

Summary

During the XX century political science has expanded the field of the research. The sphere of this complex, dynamic science research includes: interested groups and political movements; political systems, political institutions and processes; political activity, political behavior and political culture; public opinion and media in political process; leadership and political elite; corporatism and neo-corporatism; political ideology, history. However, the scientific reflection of French sociologist P. Bourdieu associated with the paradoxes recognition of this process refrains from answering the questions concerning the nature of politics and political processes and phenomena in the context of the fact that there is no doubt the political dimension determines the system of governance, the prospects for the society development and conditions of each individual being a part of social life. It causes the reasons for understanding the origins and dynamics of the term «political» in the theoretical discourse; politogemnist cyclical developments of the society.

Keywords: political era paradigm, politics, society, state, political power, antiquity.